

"כשהדורות הבאים יבואו להאשים אותנו בהרס העתיד שלהם, הראשונים שיואשמו יהיו המוסדות האקדמיים, שהתעלמו ולא מימשו את ייעודם בלאתגר את הרעיונות הישנים והשמרנים שפגעו בעתיד של אותם צעירים אלא להיפך, האדירו וחזקו אותם במקום לעודד רעיונות חדשנים ומקיימים..."

ועדין: יש לנו תפקיד חיוני להשמיע קול אחר, לתקן ולשנות..."

(מוחמד יונס, ינואר 2021)

הקוד הגנטי של האקדמיה: השקעה לאחר הוכחות או התעלמות מהוכחות?

האם איחרה האקדמיה להגיב למשברים הכלכליים-חברתיים ב-20 שנה האחרונות

(2001-2008-2020), ומה מחיר ההימנעות ביצירת אימפקט לציבור, למודלים של כלכלת אימפקט

ולאופייה של האקדמיה כמוסד מחדש?

**The genetic code of the academy: Investing only after proof of concept (CoP),
or ignoring the proofs?**

Has the academy been late in responding to the socio-economic crises of the last 20 years (2001-2008-2020), and what is the price of ignoring these crises to the public, to impact economy models and to the academy itself in harming its duty to criticize, innovate and invent impact?

הצעת מחקר מוגשת למכון RISE IMPACT

האקדמית תל אביב יפו

ד"ר יפעת ראובני

אוקטובר 2021

פרויקט ארטיזנלי¹ של האיחוד האירופי אותו מובילה ישראל מציג מודל כלכלי אזורי ליצרנים קטנים. מקורו ביוזמה לפיתוח CDFI-Community Development Finance Institution ראשון בישראל לחיזוק תעשיות חקלאיות אזוריות. המודל לא נלמד בבתי ספר למנהל עסקים בארץ. במחקרם על קפיצות אזוריות (Great leap) בדקו Larreina and Aguado (2008) את התרומה של תעשיות חקלאיות מקומיות לפיתוח כלכלה אזורית. הם הראו איך כלכלות אזוריות הנשענות על תעשיות אלה משמעותיות לאזורים רבים באירופה וליבשת כולה ולמרות זאת "רוב המחקרים לגבי אשכולות אזוריים ברחבי העולם לא מצליחים למדוד את ההשפעה הכלכלית של ייצור מקומי בכלכלות אזוריות" (2008:14).

Wellness Tokens² הוא יוזמה פרטית של NGO שחיברה גופי ביטוח, מעסיקים ועמותות כדי להילחם בהטיית המערכת להפנות משאבים לשמירה על אנשים חולים במקום תמריצים לקידום אורח חיים בריא (The "sick & alive bias"). מודל כלכלי מבוסס מניעה מוכר פחות בפקולטות לניהול. בית ההשקעות Audor הוקם ב-2005 באיסלנד והתרכז במדיניות של בעלות פעילה (Active ownership, Sarasim,) הוקם ב-2005 באיסלנד והתרכז במדיניות של בעלות פעילה (2018³) המתבססת על קשר ישיר עם הלקוחות, הימנעות מלקיחת סיכונים גדולים והחלטות השקעה בהתאם למדיניות אזורית ומקיימת. הוא היה בין המוסדות הפיננסיים היחידים ששרדו את משבר 2008 באיסלנד. TOREKES⁴ הוא מודל מבוסס מטבעות משלימים שהתקיים בעיר Ghent בבליגה בקרב אוכלוסיית מהגרים טורקים שסבלה מאבטלה ופשע וזכה להצלחה גדולה. Gravity payments⁵ הוא מודל אשראי חדשני למלחמה בפערי תיווך, חברת פטגוניה מצאה פתרון עסקי לקיימות סביבתית⁶, AgBion⁷ ו-PossAbilities⁸ הם מודלים המציעים ערך דרך שיתוף עובדים בשונה מיצירת ערך לבעלי מניות בלבד. "גם וגם"⁹, Etsy¹⁰ ו-TasteAtlas¹¹ הם מודלים דיגיטליים למינוף יצרנים קטנים/חברתיים. קיימים מודלים כלכליים צומחים רבים לחיזוק אדם, סביבה וקהילה בתגובה למשברים הכלכליים-חברתיים. מחקר והוראה שלהם – פחות.

המשברים הכלכליים-הפיננסיים התכופים ב-20 השנה האחרונות משקפים כשל שוק. האיום הגדול ביותר היום על השוק הקפיטליסטי נובע מהפגיעה באקולוגיה ובאקלים, אך הוא מאוים גם מהיבטים חברתיים, כלכליים ופוליטיים המתבטאים בניתוק הכלכלה הפיננסית מכלכלת הייצור, ריכוזיות וחוסר תחרותיות, אי שוויון קיצוני ופגיעה בזכויות אדם וקהילה (Masson-Delmotte et al., 2018; UNEP, 2019). לכל אלה נוספו עדויות לתרבות תאגידית ופיננסית מושחתת (Daggers and Nicholls, 2019; Loorbach,) (Schoenmaker and Schramade, 2020; Larreina, 2017). ישנן התייחסויות רבות בספרות הלא

¹ <http://www.enicbcmed.eu/projects/artolio>

² <https://wellness-token.com/en/>

³ Bank J. Safra Sarasim (2018). Annual report. (on the basis of the PRI resolutions database)

⁴ <https://everyday.earth/2018/08/30/torekes-in-ghent-belgium/>

⁵ <https://gravitypayments.com/>

⁶ <https://www.patagonia.com/shop/web-specials>

⁷ <https://www.agbiome.com/>

⁸ <https://possibilities.org.uk>

⁹ <https://www.gamvegam.net>

¹⁰ <https://www.etsy.com/il-en/>

¹¹ <https://www.tasteatlas.com/>

אקדמית לסיבות לקריסת השווקים הפיננסיים ב- 2008 ו-2001 והמיתון שבא אחריהם, בהדגישן את המורכבות המוגזמת של מכשירים פיננסיים, מינופם המסוכן, קיום מתווכים פיננסיים רבים ותרבות ריכוזית.¹² עדויות למחירים של הפרדיגמה הניאו ליברלית לסביבה ולאדם הגיעו, אם כי לא די, גם ממחקרים אקדמיים. הקפיטל של (Piketty (2014 ולאחרונה Hope&Limberg (2020) קוראים לשינוי מיסוי, (De-Larosiére, (2009); Schoenmake, (2011); Knights and Tullberg (2014) הראו במחקרם על ערכים גבריים בסקטור הפיננסי איך מתנהל הסקטור כזירה המונעת מנשים לפלוש למרחב בו מבנים חברותיים גבריים משחזרים כוח וזכויות לגברים בלבד, ומדגישים שהנושא מוזנח במחקרים ביקורתיים על עבודה וארגון. at. El., Barker 2016 הצביעו על התעלמות מהמשבר הסביבתי בניהול תיקי השקעות של קרנות פנסיה. לפי Carney הספרות הנוגעת לממשל תאגידי אפיינה מאז ומתמיד את שינויי האקלים כנושא לא פיננסי, לעיתים אפילו לא קיים, לפחות באפיקי ההשקעות המוסדיים המרכזיים (2015). אך בהתחשב בדומיננטיות המורשת של דוקטרינת השוק החופשי הניאו ליברלית בבתי ספר למנהל עסקים (Adler, 2002; Alsop, 2003; Burgin, 2015; Christensen, Peirce and Hartman, 2007; Dagers and Nicholls, 2019; Drezner, 2017; Loorbach, Schoenmaker and Schramade, 2020; Mazzucato, 2018; and more), המפריכים את תקפותו של הפרויקט¹³ מעלים את השאלה האם האקדמיה מסוגלת לקדם פרדיגמות דומיננטיות כשמצטברות מספיק עדויות הסותרות את המוסכמות הקיימות ואף יותר מכך, **האם היא עדיין גוף עצמאי ו/או המקום הבלעדי ליצירת ידע והפצת ידע בעולם**. אם נחזור לעבודה המכוננת של "המהפך הגדול" מאת קארל פולני משנת 1944 ועוד קודם לכן ל"תורת הרגשות המוסריים" מאת אדם סמית משנת 1795, נראה כי נקודת מבט כלכלית אנושית קדמה לרעיון מקסום הרווח, רעיון, שאף שהוביל לצמיחה גדולה, נבנה במחיר של פגיעה בסביבה ובמרקם החברתי. בהתבסס על מחקרים שהצביעו על יכולתה של האקדמיה לקדם פרויקטים אינטלקטואלים כדוגמת הפרויקט הניאו-ליברלי והטמעתו בזירה הכלכלית-חברתית והפוליטית בהצלחה מסחררת (Burgin, 2015; Kramer, 2018; Stedman, 2012), מתבקש להניח כי האקדמיה תדע לקדם פרדיגמות כלכליות חדשניות ומקיימות כשמתגלה כשל שוק. אך עמדתה המסתייגת של האקדמיה בחשיפה וניתוח פגעי הפרדיגמה הניאו ליברלית אל מול המשברים הכלכליים של 2001 ו-2008, והססנות בהפרכת התיאוריות והמודלים הכלכליים והפיננסיים המקובלים ("שמרנות פיסקלית", "הרחבה מוניטרית", "צמיחה אינסופית", "מקסום רווח לבעלי מניות", "רמת תעסוקה קבועה") אל מול ידע ומודלים כלכליים-חברתיים חדשים ומשני קונצנזוס, מעוררת אי-נחת.

¹² The EU-commissioned De Larosiére report, the US Congress' Financial Crisis Inquiry Report, and the British report on Banking Standard

¹³ "מדוע יש בישראל יחסית מיעוט מחקרים בנושא? מהי התרומה של מדעי הרוח והחברה להבנת המשבר והתמודדות איתו? וכיצד ניתן להגביר את המודעות, בקרב אנשי האקדמיה ומקבלי ההחלטות, למשמעויות החברתיות והתרבותיות של משבר האקלים?"-לאן נושבת הרוח – מושב בכנס אקלים משנתה 27.1.21 <https://www.changing-climates.org/?fbclid=IwAR0mfDEk3dlIPDacprEUnzXMJRaK0r69A72z6ATHOnXFjxVM79UmXYEDjDcc>

מטרות, שאלות והשערות המחקר: מטרת מחקר זה אם כן היא לאשש את תחושת אי-הנחת מנטיית האקדמיה להימנע מביקורת השיטה ומקידום מודלים ותכנים כלכליים אלטרנטיביים כתגובה למשברים הכלכליים. השאיפה היא לבדוק האם העמדה הפאסיבית של האקדמיה בחשיפת שיטות כלכליות פוגעניות ובקידום פרדיגמות מיטיבות מביאה אותה להתמקד במחקרים אינסטרומנטליים של מודלים ומיפויים ופחות ביצירת אימפקט. לשם כך תבצע אבחנה קונספטואלית וכמותית בין מחקרים אינסטרומנטליים (מדידת היקף השפעה, בדיקת נאותות, מנגנוני משילות, ביקורת תאגידית), אל מול מחקרים ביקורתיים המערערים פרדיגמות ישנות ומציעים אלטרנטיבות כלכליות. המחקר המוצע כאן מתבסס על מחקר כמותי מקדים שניתח הוראת אימפקט חברתי במוסדות אקדמיים בישראל במהלך עשר השנים האחרונות משלוש נקודות מבט: שאיפות של סטודנטים לניהול, כלכלה, משפטים ופסיכולוגיה, מעמדם האקדמי של המרצים ופעולה מוסדית להכנסת הקורסים לתוכנית הלימודים הפורמלית (Reuveni, 2020¹⁴). המחקר הראה כי למרות רצון מובהק מצד הסטודנטים להיחשף למודלים של כלכלת אימפקט לאחר 2008, הקורסים קיבלו תמיכה תקציבית ואקדמית מועטה מצד המוסדות בכך שרובם היו קורסי בחירה, הועברו על ידי מורים מן החוץ ובתמיכה חיצונית (בעיקר פילנתרופית). שאיפת המחקר הנוכחי להתייחס גם לגישה המחקרית בתחום, ולהפנות את תשומת הלב לחסרונה של פרדיגמה תיאורטית מאחדת מבוססת ראיות אמפיריות ("קוד גנטי") לתמיכה בכלכלת אימפקט. המחקר מתעד להעלות השערות להימנעות האקדמיה בתגובה למחדלי השיטה הכלכלית הקיימת (תרבות תאגידית ופיננסית, חשיבה לטווח קצר, מודל רווח בעייתי)¹⁵, ולחשוף את המיקוד בהוראה (יזמות) ומחקרי הערכה ודיווח, ופחות במחקרי מדיניות, מודלים של בעלות ובניית ידע חדש. ההנחה המרכזית היא שהחשש להתעמת עם הפרדיגמה השלטת אינו נעוץ בתלות הגוברת של האקדמיה במימון (Kealey, 1997)¹⁶ (הראויה לבחינה נפרדת), אלא באי נכונותה לשנות את הפרדיגמה הניאו-ליברלית שהיא עצמה הייתה חלק מהתפתחותה והופנמה בתוכה. אישור ההנחה יצביע על אפשרות של אקדמיה הכבולה בעמדות המתנגדות לשינוי (Rapach & Wilson, 2018), ומצד שני על ואקום בו כוחות שינוי חיצוניים כמו הפילנתרופיה האסטרטגית תומכים במחשבה שאינה נשענת על ההגמוניה האקדמית ומאפשרים, דרך תמיכה חיצונית במחקר, להשתחרר משליטתו של הנרטיב הניאו-ליברלי. הכוונה להוכיח שלא רק הציבור משלם בכך שלא נחשף לביקורת וידע חדש, אלא שגם האקדמיה העסקית משלמת מחיר של פגיעה בעצמה, כשבהסנותה לקדם ידע חדש ולשנות DNA למרות הנזק המוכח (באופן אבסורדי דווקא במחקרים מדעיים), נחלשת הרלוונטיות, העצמאות והחדשנות שלה והסנותה נתפסת על ידי הדור הצעיר כמו "סידור רהיטים בדירה כשהבניין בוער"¹⁷.

¹⁴ מחקר שהוצג בכנס ועדין לא פורסם

¹⁵ FCA Financial Conduct Authority – The role of regulation in encouraging good culture. Speech by Andrew Bailey, Chief Executive of the FCA, delivered at the Investment Association Culture Conference, Mansion House, London

¹⁶ דו"ח על מחקר ופיתוח באוניברסיטאות בישראל: הוצאות למחקרים בעלי מימון מיוחד ב-2019. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 7.12.2020. ב: https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2020/395/06_20_395b.pdf

¹⁷ מיוחס לנעמי קליין בספרה No Logo

מתודולוגיה: שאלת המחקר המרכזית תתייחס לעדויות מחקריות לאי היתכנות הפרדיגמה הכלכלית הקיימת, במטרה לאמת את ההשערה כי הקוד הגנטי של מחקר בתחום חוסם הפרכה אקטיבית של מודל מקסום הרווח ומקדם פאסיבית בניית מודלים (ידע) חדשים. במידה וכך, נשאף לחשוף סיבות אפשריות לפאסיביות בחשיפה, בניה ואישוש מודלים אלטרנטיביים. חשיפת הסיבות חשובה ונובעת מההנחה המטרידה שבעיות חמורות בסביבה, במרקם החברתי ובהתנהלות אתית של כספי ציבור לא נחקרות דיין על ידי האקדמיה, שמודלים כלכליים מקיימים אינם מקבלים הכרה, ושתשומת לב מחקרית רבה ניתנת למדדי דיווח ולא לשינוי. הטיפולוגיה המחקרית תתרכז בניתוח מחקרים הנוגעים לביקורת השיטה ולמודלים של אימפקט בתקופה שבין משבר 2001 למשבר הנוכחי. על בסיס המיפוי הראשוני (גם החלקי), תוגדר האסטרטגיה, כשאקטיבית תיחשב כביקורת ובניה, ופאסיבית כפרוצדורות, מיפויים ומדדים. ההנחה היא כי למגמות חקר אקטיבית או פאסיבית ישנן סיבות גלויות (כמו תלות תקציבית, תפיסת סיכון (תופעת "הדלתות המסתובבות"^[1]): חוקרים נחשבים שלא מצליחים להיות עצמאיים מהמגזר שהם מנתחים (Larreina, 2018:415-6), או אימוץ תפקיד הכשרתי של הכנה לעולם העבודה במקום בניית ידע), וסמויות (כמו אימוץ מודל תעסוקה ניאו ליברלי שהביא לאנשי אקדמיה רבים שאינם קבועים ומכאן מוגבלים בחופש הביטוי, שבי אקדמי המביא להשתופפות בצל התאגידים וחשש מדימוי אקטיביסטי/לא קונפורמיסטי).

לצורך המחקר תיבנה מערכת ממוחשבת לאיסוף נתונים. המטרה של המערכת הממוחשבת תהיה לתת תוקף רחב ומקיף להשערות המחקר. המערכת תאפשר איסוף וניתוח נתונים גלויים על מחקר אקדמי שהתרכז בהפרכת השיטה ובמודלים ופרקטיקות כלכליים של אימפקט שנעשה בתחום במנהל עסקים וכלכלה מהשנים שבין המשברים הכלכליים הנבדקים 2001-2008, 2008-2020. הניתוח יתבצע על פי משתנים דמוגרפים (מקום, מחלקה/בית ספר, מוסד אקדמי, סביבה/חברה, מימון חיצוני), ומשתני תוכן שיוגדרו בהתאם לקטגוריות הבאות: מחקרי הפרכה וביקורת שיטה, ומחקרי היתכנות (הערכה, מדידה, מיפוי, אימפקט). המשתנה התלוי יהיה היחס בין מחקרי ביקורת למחקרי היתכנות, והיחס בין מחקרי ביקורת והפרכה למשברים 2001 2008 ו-2020, יחס אותו ניתן לכנות "שיעור ההתאמה למציאות משתנה". המשתנים הבלתי תלויים יהיו מדדי התיווך השונים שהוזכרו, תוך הבחנה בין תכנים מאששים מגששים או מפריכים.¹⁸ ייתכן ויוספו לתכלול משתני בקרה כמו תגובות תקשורתיות למחקר או מספר ציטוטים, בהנחה שמספר ציטוטים רב מעיד על חדשנות, אם כי תיבדק עוצמת הקשר. שאלת הקשר המתאמי בין מחקרים להוראה (חובה ובחירה) לא תיבדק במחקר זה אם כי ראוי לבחינה. ניתוח הזיקה בין המשתנים השונים ייעשה באמצעות רגרסיה רב-משתנית שתאפשר לזהות את הזיקה בין כל משתנה בלתי תלוי למשתנה התלוי תוך שליטה במשתנים האחרים שקיימים.

ערכו החברתי והיישומי של המחקר: יתכן כי לא לחינם טען מוחמד יונס כי דור העתיד יאשים את האקדמיה שלא עשתה די למנוע את המציאות. יתכן כי מחקרים שהיו מנתחים בבחירות את ההתנהלות

¹⁸ לדוגמה: מחקר מאשש יהיה מחקר על היעדרן של מערכות בקרה נאותות לשמירה על כספי המשקיעים כמו גם מודלים של בדיקות הנאותות שנעשו למיזמים טכנולוגיים ב-2001. מחקר מגשש יהיה מחקר כמו זה של פורטר וקרמר (Porter & Kramer, 2011) או על רגולציה תומכת (שביט-שטיין, 2016). ומחקרים המשלבים הפרכה ובניית ידע חדש יהיו למשל אלה של פרויקט Impact-Weighted Accounts Project בהרוורד המראים כי דוחות הרווח אינם נכונים מבלי לחשב את מחיר הנוק הסביבתי (Serafeim & Trinh, 2020).

שהביאה למשבר הדוט.קום ב-2001 היו מונעים את התנפחותה של בועת הנדל"ן, שהתפוצצה בארה"ב ב-2008 והפכה ממשבר אשראי לאומי למשבר עולמי. ניתן לשער שמחקרים שהיו מתמודדים נכוחה עם השלכות משבר 2008, שהאט אימוץ צעדים אחראיים למימוש מדיניות ירוקה ושקופה למרות האיומים, היו יכולים לעורר ארגון מחדש שהיה מרכז את המחירים של משבר 2020. אם הפרדיגמה הכלכלית והפיננסית לא תשתנה וההרגלים הישנים ימשיכו ללא דגלים אדומים מצד הרגולציה והאקדמיה, נראה כי המין האנושי וכוכב הלכת שלנו ייכנסו לאזור סכנה ממשי. **מחקר זה מסמן את הצורך לקרוא לבחינה מחודשת של הפרדיגמה הישנה וחפיץ לחשוף ולקדם מודלים של כלכלה חברתית ואחראית.**

שינוי קונצנזוס מדעי יכול להפוך למדיניות. האפשרות של האקדמיה לחולל שינוי שכזה תלויה ביכולתה "לקפוץ מעל לתהום" כמאמר סארטר. להתגבר על הקוד המוכר ולהציע אלטרנטיבה שתאפשר צמיחה. מושגי יסוד של כל פרדיגמה צריכים לעבור חשיבה מחודשת אל מול כשלים מוכחים, אך פאסיביות או הימנעות יביאו לכך שחוקרים וסטודנטים איכותיים יפנימו ש-Cosi fan tutte – זו דרכו של עולם. אם נותר על הרעיון של אקדמיה עצמאית שתבקר, תבנה ידע חדש ותאתגר את הקיים, נותר גם על התקווה לשינוי, ונסכין עם הרעיון שהאקדמיה, כמו הכלכלה, כמו הפוליטיקה, הם ג'ונגל של אינטרסים והציבור, המשלם את המחירים הכלכליים והסביבתיים בשל אי חשיפת האמת, אינו מעניינים.

תוכנית עבודה ותקציב* (תאריכים מדויקים יקבעו בהצעה המלאה):

משימות	זמן (בחודשים)	הערות	סעיף תקציבי וסכום (ש"ח) *תקציר תקציב מפורט:
סקירת ספרות	2	רובה של הספרות לגבי משבר 2008 אך תינתן תשומת לב מיוחדת למחקר סביב משבר הקורונה	כ"א: (חוקר משני ו/או עוזר מחקר): 14,000
הגדרת משתנים ואיסוף נתונים	3	הגדרת משתנים סופית תוצג בהצעה הסופית. יתכן ויתווספו משתנים בהתאם לממצאים.	מפגשים לקביעת משתנים ומסגרות קונספט: 1000
ניתוח סטטיסטי	3	עשוי להתקצר במידה ובניית השאלון ייעשה תוך זמן קצר	3000
דיון ומסקנות	3	יכללו מסמך המלצות על פי מידת המובנהקות	מתוקצב במסגרת כ"א
עריכה, תרגום, הכנת מצגת ודו"ח נלווה*	3	תתקבל החלטה משותפת לגבי שפת המחקר והפרסומים	פיתוח ידע ופרסום: 5000
*נספח: דו"ח נלווה הצגת מודלים חדשניים של כלכלה חברתית (אימפקט)	המודלים ייאספו וירוכזו בזמן סקירת הספרות	דו"ח מיוחד יוכן בסוף המחקר ובו ירוכזו כל המודלים של כלכלת אימפקט בישראל ובעולם שניתן להם ביטוי מחקר, יחד עם מודלים קיימים שהתגלו במהלך הפרויקט. הם יוצגו בדוח נפרד, ללא קשר למחקר, לשימוש המכון.	מתוקצב סה"כ: 23,000

References:

- Alsop, R. (2003). Right and Wrong: Can Business Schools Teach Students to be Virtuous? *Wall Street Journal*, September, R9.
- Adler P. S. (2002). Corporate Scandals: It's Time for Reflection in Business Schools. *Academy of Management Executive* 16:148–149
- Alnoor Ebrahim (2019). *Measuring Social Change: Performance and Accountability in a Complex World*, (Stanford, California: Stanford Business Books, an Imprint of Stanford University Press, 2019).
- Barker, Sarah, Mark Baker-Jones, Emilie Barton and Emma Fagon (2016). Climate Change and the fiduciary duties of pension trustees – lessons from the Australian law. *Journal of sustainable finance & Investment*. Vol. 6, No. 3, 211-244. 2016
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8–14.
- Brundtland, G. H. (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development to the Commission of the European Communities, the EC and EFTA Countries... 5 May 1987, Brussels*. World Commission on Environment and Development.
- Burgin, A. (2015). *The great persuasion: Reinventing free markets since the depression*. Harvard University Press.
- Chaidez, A. and A. Ryan (2019). “Bacow Says Removing Sackler Name from Harvard Buildings Would Be ‘Inappropriate’”. *The Harvard Crimson*, May 6, 2019.
- Chang, J., Benamraoui, A., & Rieple, A. (2014). Learning-by-doing as an approach to teaching social entrepreneurship. *Innovations in Education and Teaching International*, 51(5), 459–471.
- Christensen, L.J., Peirce, E., Hartman, L.P. et al. (2007). Ethics, CSR, and Sustainability Education in the *Financial Times* Top 50 Global Business Schools: Baseline Data and Future Research Directions. *J Bus Ethics* 73, 347–368 (2007).
<https://doi.org/10.1007/s10551-006-9211-5>
- Daggers, Jess, Alex Nicholls (2019). *Universities, Research, and Building the Social Impact Investment Market: A Guide for Practice*. Supported by the McArthur Foundation. Saïm Business School, University of Oxford. www.sbs.oxford.edu
- Diep, F. (2019). “Universities Are Facing Criticism for Taking Dirty Money. Do Their Policies Protect Them?” *Chronicle of Higher Education*, October 30, 2019.
- Drezner, Daniel W. (2017). *The Ideas Industry: How Pessimists, Partisans, and Plutocrats are Transforming the Marketplace of Ideas*. Oxford: Oxford University Press, 2017.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115.
- Flora, William (2018). *Beyond Neoliberalism: rethinking political economy*. Hewlett Foundation. at: <https://hewlett.org/wp-content/uploads/2018/04/Beyond-Neoliberalism-Public-Board-Memo.pdf> .
- Friede, Gunnar, Timo Busch, Alexander Bassen (2015). ESG and financial Performance: Aggregated Evidence from more than 2000 Empirical Studies. *Journal of Sustainable finance and investment*, Vol. 5, Issue 4, P. 210-233. December 19, 2015.
- Friedman, Thomas (1978). Friedman Papers, “Money Programme Transcripts,” in id (April 21, 1978).

- Giridharadas, A. (2018). *Winners Take All: The Elite Charade of Changing the World*. New York: Alfred A. Knopf.
- Haldeman, T. & Turner, J. (2009). Implementing a community-based social marketing program to increase recycling. *Social Marketing Quarterly*, 15(3), 114-127.
- Harder, A. (2019). "Facing Climate Change, ExxonMobil Ramps Up Energy Research." *Axios*, October 14, 2019.
- Hayek, F. (1944). *The Road to Serfdom*. University of Chicago Press
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288.
- Hope, David, and Julian Limberg (2020). *The Economic Consequences of Major Tax Cuts for the Rich*. The London School of Economics and Political Science. Working Paper 55 December 2020. At: http://eprints.lse.ac.uk/107919/1/Hope_economic_consequences_of_major_tax_cuts_published.pdf
- Kramer, Larry (2018). Beyond Neoliberalism: Rethinking Political Economy. *Flora Hewlett Foundation*, at: <https://hewlett.org/wp-content/uploads/2018/04/Beyond-Neoliberalism-Public-Board-Memo.pdf>.
- Last updated: December 10, 2020: https://www.g20-insights.org/policy_briefs/beyond-neoliberalism-rethinking-political-economy/
- Kealey, Terence (1997). *The economic laws of scientific research*. Palgrave Macmillan
- Klein, Naomi (2008). *NO LOGO*. London: Penguin Press.
- Knights, David and Maria Tullberg. (2014). Masculinity in the Financial Sector. *The Oxford Handbook of Gender in Organizations*. Edited by Savita Kumra, Ruth Simpson, and Ronald J. Burke. At: <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199658213.001.0001/oxfordhb-9780199658213-e-023>
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology* (4th ed.). Sage publications.
- Larreina, Mikel, (2017). *The Financial System. A European Approach to Institutions, Instruments and Markets*, (Bilbao: Descl'è de Brouwer, 2017):198-209
- Larreina, Mikel, Ricardo Aguado (2008). Beyond the cluster: how wine drives regional economy to success. "Oenopolis", The case of Rioja. *International Journal of Wine Business Research* Vol. 20 No. 2, 2008 pp. 153-170 # Emerald Group Publishing Limited 1751-1062
- Leonard, C. (2019). *Kochland: The Secret History of Koch Industries and Corporate Power in America*. New York: Simon & Schuster.
- Loorbach, D., D. Schoenmaker and W. Schramade (2020), *Finance in Transition: Principles for a positive finance future*, Rotterdam School of Management, Erasmus University, Rotterdam.
- Masson-Delmotte, V., Zhai, P., Pörtner, H.-O., Roberts, D., Skea, J., Shukla, P. R., Pirani, A.,
- Moufouma-Okia, W., Péan, C., & Pidcock, R. (2018). *Global Warming of 1.5 OC: An IPCC Special Report on the Impacts of Global Warming* World Meteorological Organization Geneva, Switzerland.

- Maïke H. S. Hankammer, Luca Canetta, Sultan Kaygın Sel Vestel Shirin Gomez Stefan Gahrens (2016). Designing Business Models for Sustainable Mass Customization: A Framework Proposal Sultan Kaygın Sel. *International Journal of Industrial Engineering and Management (IJIEM)*, Vol. 7 No 4, 2016, pp. 143-152 Available online at www.iim.ftn.uns.ac.rs/ijiem_journal.php ISSN 2217-2661
- Mazzucato, M. (2018), *The Value of Everything: Making and Taking in the Global Economy*, Hachette UK.
- Mayer, J. (2016). *Dark Money: The Hidden History of the Billionaires Behind the Rise of the Radical Right*. New York: Penguin Random House.
- OECD - Adapted from (OECD, 2015[3]), *Social Impact Investing: Building the Evidence Base*, at: <https://doi.org/10.1787/9789264233430-en>.
- Omidyar Network Report (2020). Our Call to Reimagine Capitalism in America. *The Omidyar Group*. At: https://omidyar.com/wp-content/uploads/2020/09/Guide-Design_V12_JTB05_interactive-1.pdf (September (September, 2020)).
- Parsons, [Samantha, David Rapach, and Jasmine Banks](#) (2020). Exorcising the Legacies of Tainted Philanthropy. *Academic Capture Blog*, November 4, 2020. at: <https://www.academiccaptureblog.org/blog/2019-11-4/exorcising-the-legacies-of-tainted-philanthropy>
- Piketty, Thoma (2014). *Capital in the 21st century*. Harvard University Press, Cambridge
- Polani Karl (2021). *The great transformation: The Political and Economic Origins of Our Time* (Hebrew). Hakibbutz Hameuchad and Van Lear institute, Jerusalem.
- University of Chicago Booth school of Business
- <https://promarket.org/2018/09/21/pursuers-truth-peddlers-influence/> (September 21, 2018).
- Porter Michael E., Mark Kramer (2011). *Creating Shared Value*. Harvard Business Review January-February 2011
- Rabinowitz, Dan (2020). *The Power of Deserts. Climate Change, the Middle East, and the Promise of a Post-Oil Era*. Stanfors University Press. 184 Pages.
- Rakover, Sam (2020). Why Has the Field of Psychology Not Developed Like the Natural Sciences? The Institute of Mind and Behavior, Inc. *The Journal of Mind and Behavior* Summer and Autumn 2020, Volume 41, Numbers 3 and 4 Pages 247–266 ISSN 0271–0137
- Reuveni, Yifat (2020). Elective or mandatory - Does social entrepreneurship in academia oblige as lip service? The entrepreneurial HOW versus the business social impact WHY: Academic Capture and Social entrepreneurship and impact education in Israel. Paper submitted to *EURAM 2021 - Reshaping capitalism for a sustainable world*. Montreal, QC, Canada
- Saunders-Hastings, E. (2018). Plutocratic Philanthropy. *Journal of Politics* 80(1), 149–161.
- Rapach, David, Bonnie Wilson (2018). Pursuers of Truth or Peddlers of Influence? Stigler Center for the study of economy and the State, Booth School of business, Chicgo. At: <https://promarket.org/2018/09/21/pursuers-truth-peddlers-influence/>
- Schiller, Robert (2013). *Finance and the Good Society*. Princeton University press.

- Scutari, M. (2019). Too Much Power? A Closer Look at a Controversy Around Donor Influence on Campus. *Inside Philanthropy*, February 21, 2019.
- Serafeim, George Katie Trinh (2020). Accounting for Product Impact in the Airlines Industry. Harvard Business School. Impact-Weighted Accounts Project. Working paper 21-066. At: <https://www.hbs.edu/impact-weighted-accounts/Documents/Accounting%20for%20Product%20Impact%20in%20the%20Air%20lines%20Industry.pdf>
- Sims R. (2000). Teaching Business Ethics: A Case Study of an Ethics Across the Curriculum Policy. *Teaching Business Ethics* 7:69–86
- Smith, Adam (1759). *The theory of real sentiments*. Penguin.com. eBook. At: NrHGD3X&sig=14QcKdDB9GVkyYmXEPkK9Bd09GE&redir_esc=y#v=onepage&q=The%20Theory%20of%20Moral%20Sentiments&f=false
- Swanson, D. and W. C. Frederick: 2005, 'Denial and Leadership in Business Ethics Education', in O. C. Ferrell and R. A. Peterson (eds.), *Business Ethics: The New Challenge for Business Schools and Corporate Leaders* (M.E. Sharpe, Armonk, NY)
- Stedman, Daniel Jones (2012). 2 Hayek Papers, "Leaflet, Institute for Humane Studies," in Daniel Stedman Jones (2012). *Masters of the Universe: Hayek, Friedman, and the Birth of Neoliberal Politics* Princeton: Princeton University Press, 2012
- Teles, Steven (2010). The Rise of the Conservative Legal Movement: The battle for control of the law. *Princeton Studies in American Politics: Historical, International, and Comparative Perspectives*. Princeton University Press. 280-81.
- US SIF Foundation report (2014): unleashing the potential of US foundation endowments: Using Responsible Investment to Strengthen Endowment Oversight and Enhance Impact, at: http://www.ussif.org/files/publications/unleashing_potential.pdf
- UNEP, U. N. E. P. (2019). *Emissions Gap Report 2018*. UNEP.
- Varoufakis, Y. (2018). *Talking to My Daughter About the Economy: Or, How Capitalism Works--and How It Fails*. Farrar Straus & Giroux Incorporated.
- Varoufakis, Yanis (2018). [Marx predicted our present crisis – and points the way out](#). *The Guardian. The Long Read. Archived from the original on 20 April 2018*. Retrieved 20 April 2018.
- Weber, R. P. (1990). *Basic content analysis* (Issue 49). Sage.
- Wilson, A. Carter (2013). *Public policy: Continuity and Change*. Second Edition, Waveland Press
- William and Feltri, S. (2020). "The Epstein Report: How a Convicted Criminal Could Use MIT to Whitewash His Reputation." *ProMarket* blog post, January 16, 2020.
- Worsham, E. L. (2012). Reflections and insights on teaching social entrepreneurship: An interview with Greg Dees. *Academy of Management Learning & Education*, 11(3), 442–452.
- שביט-שטייף (2016)**. השקעות חברתיות - מגמות בולטות במשפט משווה והמלצות לעידוד השוק בישראל. המרכז לחינוך משפטי קליני-הקליניקה לשוק הון חברתי, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים. יולי 2016
- מוסד שמואל נאמן למחקר ומדיניות לאומית. אוניברסיטאות ישראל – היבטים ייחודיים בעולם המשתנה: תהליכים סוגיות, מגמות והערכות. אורי קירש (2018) הטכניון. ב: <https://www.neaman.org.il/Files/Israel.Universities.world.pdf>